

Barcelona, 5 de maig de 2020

 Nota de premsa IVÀLUA i Fundació Bofill

PRESENTACIÓ *QUÈ FUNCIONA EN EDUCACIÓ?* - 7 maig 2019 / 18h - 19h15 / En línia

Webinar | Connectant-se amb l'escola: què funciona en la lluita contra l'absentisme escolar?

L'absentisme crònic es redueix amb programes que inclouen incentius acadèmics i econòmics, i que eviten les sancions

Alguns centres educatius tenen un 30% d'alumnat amb absentisme crònic i la crisi de la Covid-19 pot fer créixer la desvinculació escolar

Els programes contra l'absentisme són efectius tant a primària com a secundària, especialment per a l'alumnat amb més risc d'abandonament

Aquests programes tenen més impacte quan inclouen les famílies, a través de formació o pactes vinculants

En el marc del projecte *Què funciona en educació?*, l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua) i la Fundació Bofill presenten un informe que revisa els resultats de més de 100 estudis que analitzen de forma rigorosa l'impacte que tenen diferents programes que lluiten contra l'absentisme escolar sobre l'assistència a classe, la desafecció escolar, l'ansietat i la delinqüència.

Els resultats d'aquesta revisió –la més extensa sobre el tema feta fins ara– es presentaran en un **webinar** el proper **7 de maig**, a les 18h. Recercadores i professionals de primera línia debatran les implicacions d'aquests resultats en el context de la crisi provocada per la **Covid-19**.

EL CONTEXT | Lluita desigual contra l'absentisme, en un moment de fort risc de desvinculació escolar

La situació actual generada per la **crisi de la Covid-19** implica un fort **risc de desvinculació de l'escola**, especialment per part de l'**alumnat socialment més desafavorit**. El context de crisi sanitària, social i econòmica existent, la irrupció d'una relació escolar mancada de presencialitat i la falta de preparació d'alumnes i centres educatius per a abordar-la poden suposar un **trencament amb la institució escolar**.

El llarg període d'absència de classes pot accentuar alguns joves un sentiment de desvinculació escolar que fins i tot els pot dur a **no reprendre el procés d'escolarització** després d'estiu o a fer-ho de manera intermitent amb episodis d'**absentisme**.

L'absentisme té **conseqüències negatives** molt evidents sobre el progrés i les oportunitats educatives dels alumnes:

- Un alumne absentista incrementa significativament la seva probabilitat d'obtenir pitjors resultats acadèmics i d'abandonar els estudis.
- En darrera instància, l'absentisme s'associa al manteniment de conductes de risc o delictives i a majors taxes de desocupació.

És, a més, un mecanisme de **reproducció de les desigualtats socials** en educació:

- Afecta principalment a alumnes procedents d'entorns socialment desafavorits.
- Però també a alumnes escolaritzats en centres amb pràctiques disciplinàries rígides o mancances en l'atenció a la diversitat.

Es tracta d'un fenomen amb **manifestacions molt diverses** (faltes puntuals periòdiques, retards crònics, períodes llargs de no assistència, assistència intermitent o selectiva a les assignatures...), a la qual caldria sumar ara l'"**absentisme**" **telemàtic**. I és encara un **fenomen invisible a Catalunya**, ja que no es disposa de dades sòlides sobre l'abast, distribució i implicacions de la problemàtica.

Per exemple, sabem que a Catalunya, abans de la crisi actual, al voltant d'un 5% de les hores lectives d'un trimestre a primària i secundària es perdien en absències no justificades. Concretament a la ciutat de Barcelona, teníem un 1,4% d'alumnat amb faltes regulars a l'educació obligatòria. Però estudis focalitzats en determinats entorns escolars de la ciutat parlen de no pocs **centres amb més d'un 30% d'alumnat amb absentisme crònic**.

Tot i això, a Catalunya hi ha un llarg camí per recórrer a l'hora de fer front a aquesta problemàtica. En els darrers anys el Departament d'Educació sembla haver fet seva la prioritització d'aquesta problemàtica, establint un "Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme", disseminant eines i models d'actuació i instant des de 2017 els centres a incloure la lluita contra l'absentisme dins dels seus plans de convivència. Aquests **models i protocols** han tingut una **aplicació desigual** en els centres i arreu del territori.

En l'**àmbit local**, que és allà on es manifesta l'abast i els significats de la problemàtica, i allà on se situen les responsabilitat i competències per fer-hi front, no han cessat de dissenyar-se i implementar-se els plans i mesures per combatre-la.

En conjunt, tractant de donar resposta a una problemàtica amb múltiples cares, arribem a trobar una **diversitat també àmplia d'intervencions**, variable en funció del seu enfocament (preventiu o correctiu), durada (des d'una setmana fins a anys), etapa educativa on es desenvolupen, àmbit d'aplicació (escolar, comunitari o judicial), administracions, serveis i xarxes implicades, instruments d'intervenció (suport escolar, seguiment i sancions, teràpies, incentius...), etc.

Desconeixem l'efectivitat dels programes que s'estan duent a terme a Catalunya. Però l'evidència internacional ens indica que, en conjunt, els programes que combaten l'absentisme escolar aconsegueixen reduir-lo. Ara bé: **Quines d'aquestes intervencions funcionen millor?** Per a quins col·lectius i tipus d'absentisme? I, sobretot, **quines lliçons en podem treure per abordar l'absentisme a casa nostra i en el context que ens deixa la crisi de la Covid-19?**

El debat que aquí presentem té com a propòsit bàsic abordar aquests interrogants.

L'INFORME | “Són efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?”

Amb l'objectiu d'informar el debat sobre com fer realitat una política efectiva de prevenció de l'absentisme, l'**Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua)** i la **Fundació Bofill** han promogut un informe que revisa els resultats de més de 100 estudis que analitzen l'**impacte de diferents programes que lluiten contra l'absentisme escolar sobre l'assistència a classe** i altres aspectes com la **desafecció escolar, l'ansietat i la delinqüència**.

Les **principals conclusions** d'aquest informe són (més detalls a l'**annex**):

- Els programes de lluita contra l'absentisme escolar **aconsegueixen incrementar l'assistència a classe**, especialment de l'alumnat absentista més sever, tot i que no s'aconsegueix una desaparició completa de la problemàtica.
- **No hi ha resultats conclouents** sobre l'impacte d'aquest programes en la puntualitat, la desafecció escolar, l'ansietat o la delinqüència.
- Sí que s'ha detectat un **impacte positiu** dels programes en l'organització del centre escolar, la percepció entre les famílies de l'ambient escolar o la valoració per part dels docents de la implicació de les famílies.
- Els programes són **més efectius** quan:
 - S'adrecen en exclusiva a una única etapa educativa.
 - Incorporen incentius (avantatges acadèmiques o econòmiques) o teràpies conductuals, però no quan incorporen sancions.
 - Inclouen la participació de la família, combinada amb altres formes d'intervenció.
- Els programes contra l'absentisme es mostren **igualment efectius**:
 - Quan s'implementen tant a l'educació primària com a l'educació secundària.
 - Amb independència de la seva durada i de l'àmbit en què es desenvolupen (educatiu, comunitari, de salut o judicial).

L'ACTE | Webinar. Connectar-se amb l'escola: què funciona en la lluita contra l'absentisme escolar?

Els resultats ampliats de l'estudi d'evidències internacionals s'exposaran al webinar "Connectar-se amb l'escola: què funciona en la lluita contra l'absentisme escolar?", al qual podeu accedir a través d'aquest enllaç: <https://us02web.zoom.us/j/84762037201>

L'acte comptarà amb la participació de **Marta del Campo**, directora de l'Institut Escola La Mina; **Mariona Sacristán**, de l'Àrea d'Orientació i Educació Inclusiva del Consorci d'Educació de Barcelona i **Grau Ussetti**, Director del Centre Sant Jaume.

La presentació de l'estudi anirà a càrrec de la seva autora, **Sheila González Motos**, investigadora del Departament de Sociologia de la UAB. **Maribel Garcia**, professora de Sociologia de la UAB, membre del GRET-UAB i experta en absentisme, llegirà aquestes evidències a la llum de la realitat educativa a Catalunya i els reptes generats per la crisi de la Covid-19.

En el debat es plantejaran preguntes clau al voltant de la prevenció i la lluita contra l'absentisme:

- **Quines són les claus de l'èxit dels programes que aconsegueixen reduir l'absentisme escolar?**
- **Quins components i característiques tenen els programes contra l'absentisme més efectius?**
- **Com podem prevenir la desvinculació de l'alumnat respecte a l'escola en la situació de confinament actual?**
- **Com podem avançar a casa nostra cap a programes i plans de prevenció de l'absentisme més efectius?**

Projecte Què funciona en educació?

Webinar | Connectar-se amb l'escola: què funciona en la lluita contra l'absentisme escolar?

Data: Dijous 7 de maig de 2020, 18h - 19h15

Accés: <https://us02web.zoom.us/j/84762037201>

Programa del webinar:

- **Presentació de l'informe** *Són efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?*, a càrrec de **Sheila González Motos**, investigadora del Departament de Sociologia de la UAB.
- **Aterratge de les evidències al context català**, a càrrec de **Maribel Garcia**, professora del Departament de Sociologia de la UAB i membre del GRET-UAB.
- **Taula rodona** amb la participació de:
 - **Marta del Campo**, directora de l'Institut Escola La Mina
 - **Mariona Sacristán**, Àrea d'Orientació i Educació Inclusiva del Consorci d'Educació de Barcelona
 - **Grau Ussetti**, director del Centre Sant Jaume

Inscripcions i programa: <https://www.fbofill.cat/agenda/faltar-classe-que-funciona-en-la-lluita-contra-labsentisme-escolar>

Participació a Twitter: [#EduEvidències](#) [@ivalua_cat](#) [@FundacioBofill](#)

Projecte Què funciona en educació?

El projecte **Què funciona en educació?**, promogut per Ivàlua i la Fundació Bofill té per objectiu revisar les evidències generades per la recerca rigorosa al voltant de les polítiques i els programes que milloren els aprenentatges, per tal d'informar el disseny de les polítiques educatives.

- En primer lloc, recollir evidències del que funciona en alguns àmbits clau de la **política educativa**; per a fer-ho, es publiquen revisions anuals de l'evidència al voltant de quatre temes clau.
- En segon lloc, informar les polítiques educatives; es programen un cicle de **seminaris** amb actors responsables del disseny d'intervencions, per contextualitzar les troballes i debatre al voltant de les seves implicacions en el context català.
- Finalment, el projecte vol estendre a la **comunitat educativa** la necessitat de fonamentar les pràctiques i les polítiques en l'evidència ja existent sobre el que funciona, així com promoure la incorporació d'aquests aprenentatges en les estratègies dels actors.

Més informació del projecte:

<https://ivalua.cat/ca/projecte-tematic/educacio/que-funciona-en-educacio>

<http://www.fbofill.cat/projectes/que-funciona-en-educacio-evidencies-la-millora-educativa>

Els organitzadors

L'**Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques, Ivàlua**, és un consorci participat per la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra. La missió d'Ivàlua és promoure l'avaluació de polítiques públiques a Catalunya, com a eina de millora de l'acció de govern i de rendiment de comptes democràtic.

En el marc d'aquesta missió, Ivàlua té entre les seves finalitats la col·laboració amb les administracions públiques i entitats de caràcter social per a desenvolupar activitats d'**avaluació**, per **promoure l'ús efectiu dels resultats de l'avaluació** per part de les autoritats competents i per fer **difusió dels resultats** de l'avaluació al conjunt de la societat.

La **Fundació Bofill** és una fundació cultural privada creada l'any 1969. Des d'aleshores, les actuacions que duu a terme promouen el coneixement de la societat catalana, el debat de les noves idees i propostes per avançar cap a una major justícia social, i l'actuació de persones i col·lectius diversos que també busquin la transformació i el canvi social. Des de l'any 2009, la Fundació Bofill centra el conjunt de la seva activitat com a un *Think-and-Do tank* al voltant de l'educació i el seu context social, **impulsen iniciatives, recerques i debats per transformar l'educació a Catalunya**.

DADES DE CONTACTE

Premsa i comunicació:

Ivàlua: Jordi Miras Llopart – 678 43 98 39 – jordi.miras@ivalua.cat

Fundació Bofill: Miquel Àngel Alegre – 620 91 85 77 - malegre@fbofill.cat

Contacte per concertar entrevistes o demanar materials complementaris.

Projecte *Què funciona en educació?*

Ivàlua: Jordi Sanz – 676 72 05 19 – jordi.sanz@ivalua.cat

Fundació Bofill: Miquel Àngel Alegre – 620 91 85 77 - malegre@fbofill.cat

MATERIALS COMPLEMENTARIS

Programa: <https://www.fbofill.cat/agenda/faltar-classe-que-funciona-en-la-lluita-contra-labsentisme-escolar>

Web Ivàlua: www.ivalua.cat

Web Fundació Bofill: www.fbofill.cat

PRESENTACIÓ EN DIRECTE

Enllaç al webinar: <https://us02web.zoom.us/j/84762037201>

Seguiment a Twitter: [#EduEvidències](https://twitter.com/EduEvidències).

Annex: PRINCIPALS RESULTATS

Informe: *Són efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?*

Autora: Sheila González Motos, investigadora del Departament de Sociologia de la UAB.

Sobre l'estudi

- ✓ Aquesta revisió està integrada fonamentalment per **108 estudis sobre l'impacte dels programes de lluita contra l'absentisme escolar** (inclosos en 3 metanàlisis i 3 revisions sistemàtiques de la literatura), desenvolupats a partir de la dècada dels 2000 als **Estats Units**, tot incorporant puntualment alguns estudis d'**altres països anglosaxons**. De forma complementària, s'inclouen 5 avaluacions de programes concrets.

Lluita contra l'absentisme: de què parlem?

- ✓ Els programes inclosos en aquesta revisió de l'evidència s'adrecen a la modificació o **reducció** de l'impacte que els **factors individuals, familiars, escolars i/o contextuals tenen sobre l'assistència a classe**.
- ✓ La pràctica totalitat de programes analitzats **s'adrecen a alumnat absentista**, es tracta, doncs, de programes **correctius** i no de prevenció.
- ✓ L'amplitud de factors a tractar ha comportat la inclusió d'un **ampli ventall de programes** i plans de lluita contra l'absentisme escolar, amb característiques diferenciades en funció de:
 - El responsable del disseny: alguns programes són impulsats per l'administració educativa, altres pels serveis socials o comunitaris i, en tercer lloc, alguns són desenvolupats per l'administració de justícia (tribunals d'absentisme, tribunals de joventut...).
 - Actors implicats: Personal de l'àmbit educatiu (professorat, monitors i monitores de lleure, orientadors i orientadores escolars...), de l'àmbit jurídicolegal (tutors i tutores, policia, jutges i jutgesses...) o de l'àmbit comunitari (treballadors i treballadores socials, psicòlegs i psicòlogues, orientadors i orientadores laborals, responsables de programes d'habitatge...)
 - Instruments d'intervenció: Els programes habitualment combinen diferents instruments d'intervenció com la teràpia individual, formació als pares i mares, teràpia familiar, pautes de seguiment i control, incentius a l'alumnat i/o a la família, sancions i multes, intervenció de serveis socials, tutors-monitors, formació a docents, estratègies de millora del rendiment escolar, activitats extraescolars, protocols de compromís familiars....

- **Etapa educativa:** la major part dels programes es desenvolupen durant l'educació secundària obligatòria però també existeixen programes adreçats a l'alumnat de l'educació primària i programes adreçats a varis nivells educatius.
- **Durada i intensitat de la intervenció:** hi ha una variació important, des d'un mes inicial als dos anys. La periodicitat és també variable (intervencions setmanals, mensuals o semestrals).
- **Paper de la família:** en alguns casos la família és el destinatari final de la intervenció mentre que en d'altres actua només com a acompanyant de l'infant o jove absentista.

És possible reduir l'absentisme escolar?

Conclusions generals

- ✓ L'evidència demostra que els programes de lluita contra l'absentisme escolar **aconsegueixen incrementar l'assistència a classe**, especialment de l'alumnat absentista més sever, tot i que **no s'aconsegueix una desaparició completa** de la problemàtica.
- ✓ Algunes investigacions han tractat també els impactes sobre la **puntualitat**, la **desafecció escolar**, l'**ansietat** o la **delinqüència**, sense que els **resultats** siguin **concloents**.
- ✓ Diversos estudis han observat un **impacte positiu** de la participació en programes d'absentisme escolar tant pel que fa a l'**organització del centre** escolar, com la **percepció** entre les famílies de l'**ambient escolar** o la valoració per part dels docents de la **implicació de les famílies**.

Quins programes de lluita contra el fracàs escolar funcionen millor?

- En general la recerca **no identifica diferències significatives en funció de l'edat de l'alumne** però l'efectivitat és especialment elevada quan els programes s'adrecen en exclusiva a una única etapa educativa.
- Les intervencions per a l'increment de l'assistència a classe han estat implementades **tant a l'educació primària com a l'educació secundària**, amb efectes positius a tots dos nivells i sense que es puguin identificar diferències clares entre ells.
- També hi ha impacte dels programes **amb independència de l'àmbit en què es desenvolupen** (educatiu, judicial, comunitari o de salut). Sembla que la major transversalitat del programa no implica millors resultats, segurament a causa de les dificultats derivades d'una posada en marxa més complexa.
- Respecte als instruments, **els incentius i les teràpies conductuals** es presenten com a eines més eficaces, mentre que **les sancions mostren no tenir efectes**.
- La **participació de la família** esdevé també un punt d'especial rellevància, especialment **quan es combina** amb altres formes d'intervenció (incloent-hi les sancions).

- No hi ha prou evidència encara per identificar l'efecte de la **durada** dels programes. Tampoc per conèixer la permanència dels efectes a mig o llarg termini.
- Es mostren **millors resultats quan l'absentisme inicial és més intens**, tot i que les diferències no són sempre significatives.

Recomanacions

- Cal **consensuar una definició** per al conjunt de centres educatius que permeti **fer seguiment i comparar** l'absentisme escolar.
- Cal diferenciar l'alumnat absentista crònic d'altres formes d'absentisme menys intenses i **crear mecanismes d'atenció específics** per a cada tipologia.
- Cal actuar **preventivament** i identificar perfils sensibles a l'absentisme escolar
- Es recomana disposar d'un **llistat ampli de recursos** i serveis per abordar la multiplicitat de situacions, però cal una fase de **diagnosi** per implementar el recurs més adient.
- Cal **treballar amb les escoles** per fer aflorar l'absentisme invisible, així com acompanyar-les en la fase de prevenció i detecció de l'alumnat absentista.
- És necessari identificar i **modificar les dinàmiques** pedagògiques i/o de disciplina **contraproductives** en la lluita contra l'absentisme escolar.
- Cal **ajustar la participació de la família** al rol que aquesta juga en la no assistència de l'alumnat.
- La prevenció i acompanyament en la **transició de primària a secundària** és essencial per al control de l'absentisme escolar.
- És preferible desenvolupar intervencions de caràcter **educatiu, comunitari o sanitari**, tot deixant la intervenció judicial i les disciplinàries com a últim recurs.
- Sembla convenient plantejar programes que acompanyin l'infant o jove absentista **durant tota la seva escolaritat**.